

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de gemeente Krimpenerwaard. Het BBV vraagt om in deze paragraaf minimaal in te gaan op een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, een inventarisatie van de risico's en het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's. Deze risico-inventarisatie wordt twee keer per jaar geactualiseerd (voor de begroting en voor de jaarrekening).

Weerstandsvermogen

Onder weerstandsvermogen verstaan we het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen om zodoende taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen moet demping van schoksgewijze veranderingen mogelijk maken. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

Weerstandscapaciteit

Met de weerstandscapaciteit bedoelen we al die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. Denk hierbij aan de algemene reserve, de belastingcapaciteit en sanering van de begroting. Benutting van het eigen vermogen voor het opvangen van tegenvallers kan gevolgen hebben voor de begroting. Dit is het geval wanneer we de rente van het eigen vermogen gebruiken als dekkingsmiddel in de begroting.

Risicomanagement

De risico-inventarisatie is in de maanden juli en augustus 2017 geactualiseerd. De uitkomsten hiervan zijn in deze paragraaf verwerkt.

Bij risico's maken we een onderscheid tussen risico's die wel en risico's die niet van belang zijn voor de weerstandscapaciteit. Bepaalde risico's zijn niet van belang voor de weerstandscapaciteit als de begroting- en rekeningcyclus in orde zijn en we adequate voorzieningen hebben getroffen. Risico's die van belang zijn voor de weerstandscapaciteit zijn bijvoorbeeld "bedrijfsrisico's" als grondexploitatie, de sociaaleconomische ontwikkelingen, garantieverplichtingen, schadeclaims en renterisico's.

Inventarisatie van de risico's en de beheersmaatregelen

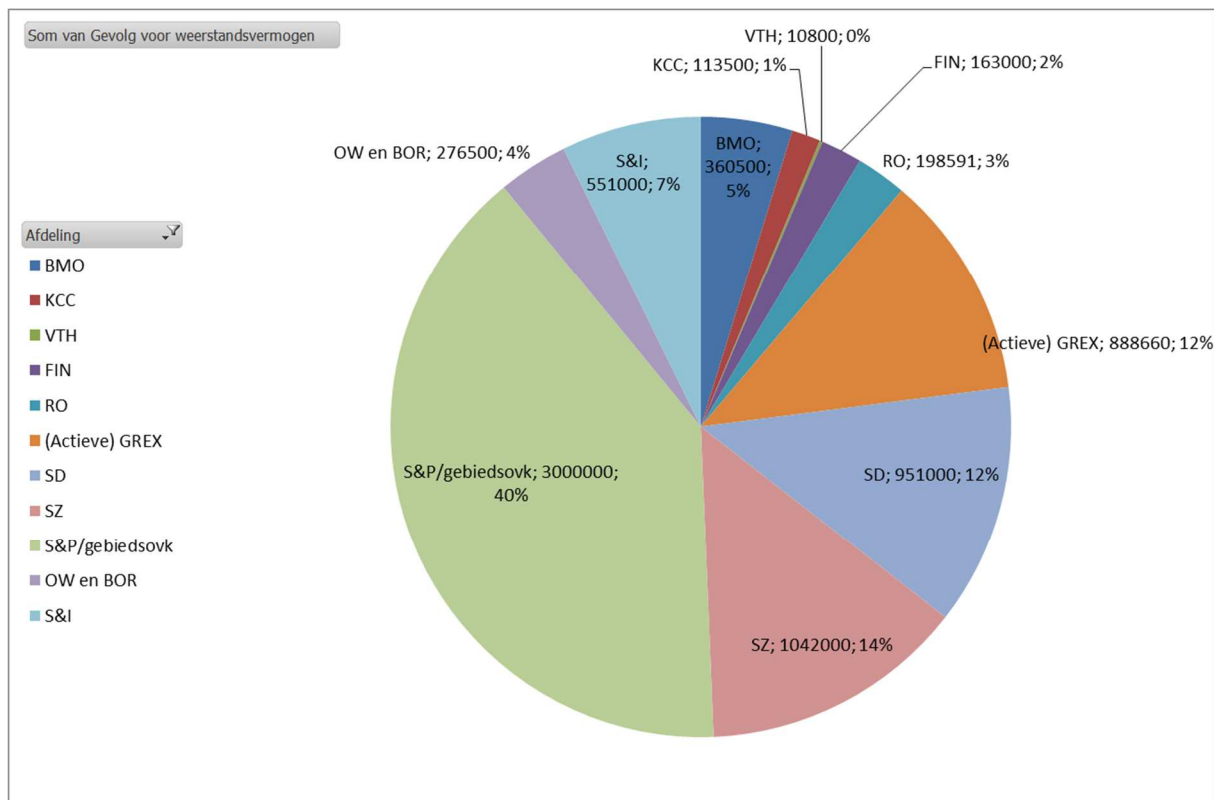
Op basis van de geïventariseerde risico's is een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële tegenvallers die met het eventueel voordoen van de risico's gemoeid kunnen zijn. Om bij de inventarisatie een redelijke inschatting te kunnen maken van de kansen dat risico's zich voordoen en de financiële consequenties, hebben we gebruik gemaakt van bandbreedtes. Bij de opzet van de bandbreedtes is rekening gehouden met de omvang van risicovolle situaties in Krimpenerwaard, afgezet tegen de schaal waarop Krimpenerwaard opereert.

Bij ieder geïventariseerd risico wordt nagegaan of er een beheersmaatregel kan worden getroffen die het risico vermindert of voorkomt. De getroffen beheersmaatregelen worden vastgelegd in de processen, werkinstructies, handleidingen etc. De genomen beheersmaatregelen verkleinen de gevolgen van het risico. Hierdoor ontstaat er een verschil tussen een bruto risico en een restrisico. Het bruto risico is het gevolg van het risico vóór het nemen van beheersmaatregelen (rekening houdend met de kans van voordoen). Het restrisico is het risico dat overblijft ná het nemen van beheersmaatregelen. Om de toereikendheid van de weerstandscapaciteit te bepalen worden alle restrisico's bij elkaar gevoegd en afgezet tegen het weerstandsvermogen.

Bij de inventarisatie van de risico's wordt beoordeeld hoe vaak een risico zich kan voordoen. Met behulp van het percentage, behorend bij de klasse (bijvoorbeeld 10%), en het bedrag opgenomen bij "maximaal financieel gevolg restrisico" wordt het financiële gevolg voor het weerstandsvermogen berekend.

Klasse	Norm	Risico%
1	Minder of 1 keer per 10 jaar	10%
2	1 x per 5 – 10 jaar	30%
3	1 x per 2 – 5 jaar	50%
4	1 x per 1 – 2 jaar	70%
5	1 x per jaar of vaker	90%

De risico-inventarisatie heeft plaatsgevonden aan de hand van de beschikbare informatie (inventarisaties voormalige gemeenten en procesbeschrijvingen) en interviews met afdelingshoofden. Per afdeling is het benodigd weerstandsvermogen als volgt weer te geven:

Top 10 Risico's		
1	Gebiedsovk01 - Opgave natuur	€ 3.000.000,00
2	GREX03 - Exploitatierisico's	€ 879.660,00
3	SZ01 - De uitkeringskosten ingevolge de Participatiewet kunnen niet opgevangen worden binnen het door het rijk beschikbare budget	€ 400.000,00
4	SZ07 - Herstructurering WSW bedrijf Promen	€ 225.000,00
5	P&O-04 Wijnheffing, mogelijke claim ivm Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU)	€ 195.000,00
6	SD01 - Niet tijdige signalering ondersteuningsbehoefte inwoners	€ 180.000,00
7	SZ08 - Toename van de taakstelling huisvesting statushouders	€ 180.000,00
8	SD14 - Hogere uitgaven voor jeugdhulp door wijzigingen in uitgangspunten woonplaatsbeginsel	€ 153.000,00
9	SZ02 - De uitstroom van klanten uit de uitkering wordt overtroffen door de instroom	€ 140.000,00
10	SD13 - Minder marktwerking door faillissementen van zorgaanbieders waardoor onvoldoende aanbod van specifieke vorm van zorg	€ 135.000,00
	Overige risico's	€ 2.067.891,00
	Totaal	€ 7.555.551,00

In de nota reserves en voorzieningen 2015, die in de Begrotingsraad in november 2015 is vastgesteld, is opgenomen dat wij een Algemene reserve weerstandsvermogen hanteren waarbij de omvang wordt bepaald door de uitkomsten van een periodieke risico-inventarisatie en –analyse, gebaseerd op het risicomanagementbeleid. De omvang van de Algemene reserve weerstandsvermogen is gelijk aan het benodigd weerstandsvermogen.

In de nota risicomanagement die in november 2016 in de raad is vastgesteld wordt de wijze waarop de gemeente Krimpenerwaard met risico's (en risicobeheersing) omgaat beschreven. Hierin is opgenomen dat de raad bepaalt welk deel van de risico's moet worden afgedekt via het weerstandsvermogen. In deze paragraaf is uitgegaan van de bestendige gedragslijn dat van alle in beeld gebrachte en berekende risico's 50% wordt afgedekt in de reserve weerstandsvermogen. De achterliggende gedachte is dat niet alle risico's zich gelijktijdig voor zullen doen. Het benodigd weerstandsvermogen op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 7,6 miljoen. Het benodigd weerstandsvermogen komt (uitgaande van 50% afdekking) daarmee uit op € 3,8 miljoen. Dit bedrag is hoger dan het benodigd weerstandsvermogen dat in de jaarrekening 2016 werd

gepresenteerd. Daarin werd een bedrag van € 2,8 miljoen genoemd. De stijging van het benodigde weerstandsvermogen wordt veroorzaakt doordat bij de jaarrekening 2016 de risico's binnen het sociaal domein (jeugd, wmo, participatiewet) nog konden worden afgedekt binnen de reserve sociaal domein.

In de begroting 2017 was de volgende tekst opgenomen: "Omdat deze risico's nu worden opgevangen in de reserve sociaal domein is opname in het weerstandsvermogen niet langer noodzakelijk. Dit zou leiden tot dubbeltellingen".

Omdat de reserve sociaal domein niet meer voldoende ruimte biedt moeten de risico's sociaal domein weer worden afgedekt door het weerstandsvermogen." De toename van het benodigd weerstandsvermogen is dus niet het gevolg van toegenomen risico's maar alleen een verschuiving van de afdekking van de reserve sociaal domein naar het weerstandsvermogen.

Grondexploitaties

In de grondexploitaties zijn er verschillende soorten risico's. Bijvoorbeeld prijs, technisch, organisatorisch etc. Een gedeelte van deze risico's is opgenomen in de verliesvoorziening. Opname in de verliesvoorziening vindt plaats indien het risico groter dan 50% wordt geacht en er sprake is van een verliesgevende exploitatie. Het risico dat in de verliesvoorziening is verwerkt wordt in mindering gebracht op het benodigd weerstandsvermogen omdat anders een dubbeltelling ontstaat. Na verwerking van de risicovoorziening resteert een bedrag van € 0,9 miljoen dat is opgenomen in het weerstandsvermogen.

Gebiedsovereenkomst

De Krimpenerwaardgemeenten hebben samen met het Hoogheemraadschap, de regie over de samenhangende opgaven in hun buitengebied. De gemeente Krimpenerwaard treedt samen met het hoogheemraadschap op als gezamenlijk opdrachtnemer.

Indien de totale kosten van het project boven de € 63,6 miljoen uitstijgen dan komt de eerste vier miljoen van de overschrijding ten laste van de gemeente en het hoogheemraadschap. Dit in de verhouding 75% gemeente en 25% hoogheemraadschap. Deze verdeling is gebaseerd op de inbreng van beide partijen in de overeenkomst. Het project Gebiedsovereenkomst Veenweiden zal niet voor 2021 zijn afgerond. Het gemeentelijk risico zal gedurende de realisatie van het project steeds beter en pas compleet na afronding van het project inzichtelijk zijn. Op dit moment is het nog te vroeg om het risico af te waarderen.

Sociaal Domein en sociale zaken

De risico's met betrekking tot jeugd, wmo en participatiewet werden in de begroting 2017 afgedekt middels de reserve sociaal domein. Binnen de reserve sociaal domein was toen nog voldoende vrije ruimte aanwezig om deze risico's op te vangen. In de begroting 2017 werd al aangegeven dat zodra de risico's van sociaal domein en sociale zaken hoger zouden zijn dan de beschikbare vrije ruimte in de reserve sociaal domein dit zou leiden tot opname in het weerstandsvermogen.

Omdat binnen de reserve sociaal domein geen vrije ruimte meer beschikbaar is dienen alle geïnventariseerde risico's te worden opgenomen in het weerstandsvermogen. Dit gaat om een totaal bedrag van € 1.993.000 Hiermee wordt de benodigde ophoging van het weerstandsvermogen volledig verklaard door de gewijzigde afdekking van de risico's sociaal domein en sociale zaken.

Kengetallen:

Interpretatie van de financiële positie is voor gemeenteraden lastig. Veel gemeenten willen zich daarom onderling vergelijken, maar dat was tot op heden niet mogelijk door het ontbreken van een standaard-definitie of een set van financiële kengetallen. Gezien het stijgende belang van onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten, een grotere druk op doelmatigheid en een steeds diverser wordende context (ontwikkeling van financiële producten, meer verbonden partijen, meer taken zoals bijvoorbeeld in het sociaal domein) is het belang van inzicht in de financiële positie toegenomen.

Om aan het voorgaande tegemoet te komen, schrijft het BBV, met ingang van de begroting 2016 en jaarstukken 2015, een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen voor die moeten worden opgenomen in deze paragraaf. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden over de financiële positie van hun gemeente. Hoe de kengetallen berekend moeten worden is vastgelegd in een ministeriële

regeling. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft geen functie als normeringinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies. De invoering van de set van vijf kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken.

In onderstaande tabel zijn de verplichte kengetallen, inclusief betreffende waarden voor onze gemeente opgenomen. Onder de tabel volgt een nadere toelichting per kengetallen en wordt de link gelegd tussen waarden op de verschillende kengetallen.

Kengetallen	Rekening	Begroting				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Netto schuldquote	39%	55%	52%	46%	41%	35%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle versterkte leningen	31%	48%	45%	39%	34%	28%
Solvabiliteitsratio	37%	34%	32%	33%	35%	36%
Structurele exploitatieruimte	6,0%	-2,0%	0,1%	-0,4%	0,3%	0,3%
Grondexploitatie	11%	10%	5%	0%	-2%	-2%
Belastingcapaciteit	113%	113%	111%	111%	111%	111%

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting vastligt voor door rente en aflossing. In de bovenstaande tabel wordt ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug). In de periode 2018 t/m 2021 wordt een aflopende schuldquote verwacht, alle jaren voldoen aan de genoemde norm van VNG (130%).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) is gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). De solvabiliteitsratio van de gemeente Krimpenerwaard bedroeg per 2016 37%. Hoewel per die datum nog geen vergelijkingscijfers beschikbaar zijn ligt dit naar verwachting iets hoger dan het landelijke gemiddelde.

Structurele exploitatieruimte

De indicator structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat het structurele deel van de begroting voldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Voor het begrotingstoezicht door de Provincie is de structurele begrotingsruimte voldoende wanneer deze groter is dan 0. De gemeente Krimpenerwaard voldoet in het meerjarenbeeld wel volledig aan deze norm.

Grondexploitatie

Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator zijn geen normen geformuleerd omdat de boekwaarde op zich niets zegt over de mate waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten en in hoeverre de investeringen dus kunnen worden terugverdiend. De paragraaf grondbeleid biedt hierin meer inzicht. Algemeen gesteld kan worden hoe lager de uitkomst, hoe gunstiger voor de financiële weerbaarheid. Een uitkomst van 10% of hoger kan beschouwd worden als kwetsbaar.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt uit hoe de woonlasten (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. De lokale lasten voor meerpersoonshuishoudens liggen in 2018 boven het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. Krimpenerwaard is na de harmonisatie van de lokale woonlasten lichtelijk gedaald in rangorde (= relatief minder duur) ten opzichte van alle Nederlandse gemeenten (bron: COELO Atlas van de lokale lasten 2017).

Relatie kengetallen

Met behulp van de bovenstaande kengetallen kunnen we een uitspraak doen over de financiële positie van onze gemeente. De bovenstaande kengetallen laten zien dat het ambitieniveau om te

investeren in onze gemeente nauwelijks effect heeft op de schuldpositie van onze gemeente. De fluctuaties van de solvabiliteitsratio worden in enige mate versterkt door afname van bestemmingsreserves (reserves die ingezet worden voor dekking van kapitaallasten die voort komen uit investeringen).

Geconstateerd kan worden dat de prognose van het kengetal structurele exploitatieruimte redelijk constant is. Dit komt doordat wij behoedzaam zijn met het begroten van structurele baten en structurele onttrekkingen aan reserves. Daarentegen worden structurele lasten en stortingen begroot zodra ze te voorzien zijn. Deze begrotingsdiscipline heeft een verlagend effect op de uitkomst.